

Sindikalno organiziranje v naravovarstvu in Zavodu RS za varstvo narave

Martina Stupar, Matej Demšar

Naravovarstveniki se pri svojem delu zavzemamo za naravo, za ohranjanje procesov v naravi, za ohranjanje in varstvo življenjskih prostorov rastlinskih in živalskih vrst, sindikat in sindikalisti pa za varstvo pravic in ustreznih delovnih razmer naravovarstvenikov. Zato na začetku morda kratek razmislek o tem, kdo je naravovarstvenik, oziroma o tem, kakšne naloge sodijo k opisu tega poklica. Naravovarstvenik ima naravo rad in jo varuje, nekoč je bila celo izpostavljena trditev, da je naravovarstvenik »odvetnik narave«. Zahtevnost, opis del in potrebna izobrazba za poklic naravovarstvenika niso uradno opredeljeni, saj »naravovarstvenik« ni naveden med registriranimi poklici. Na Zavodu RS za varstvo narave obstajajo štiri različna delovna mesta; naravovarstveni svetovalec, višji naravovarstveni svetovalec, naravovarstveni svetnik in visoki naravovarstveni svetnik. Za zasedbo teh delovnih mest se zahteva strokovno usposobljen in visoko izobražen naravoslovec, izjemoma z izobrazbo iz drugih področij, ki pozna in razume procese v naravi, ki mora znati svoje strokovno znanje implicirati v sistem ohranjanja narave s pomočjo nacionalne in mednarodne zakonodaje. Poleg tega mora znati komunicirati svoje odločitve, delati v timu, se prilagajati in prenašati kritiko, komentarje ter raznovrstne pritiske javnosti. Ob tem mora biti naravovarstvenik biti sposoben kritičnega razmišljanja in predvidevanja, imeti mora visoke poklicne in osebne etične standarde. Ja, biti naravovarstvenik zahteva celega človeka. Ni potrebno posebej ugotavljati, da se za poklicno naravovarstvo ne odločajo stremuški, k visokim plačam in nazivom usmerjeni posamezniki, ampak ljudje, ki imajo povsem drugačne vrednote. Ta posebna skupinica ljudi, ki ima rada naravo in svoj poklic pa je, s sistemskega zornega kota povsem marginalizirana. Zagotavljanje osnovnih pogojev in ustreznega vrednotenja dela naravovarstvenikov nikoli ni bila dovolj pomembna tema, kaj šele razmišljanje o sistemski ureditvi zaposlovanja, ki bi postavila standarde in pogoje za delo in seveda dostojno plačilo.

Že dve desetletji se tudi zato sindikalno povezujemo in organiziramo in sindikalizem med naravovarstveniki je imel vedno dober odziv. Morda so med razlogi za sindikalno delovanje tudi že zgoraj naštetimi etični vzgibi, saj naš poklic ne zahteva samo razuma, ampak tudi čutečo in za spremembe dojemljivo in solidarno dušo. V prispevku bomo preskočili čas, ko smo bili še del Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine, oziroma čas do sprejetja Zakona o ohranjanju narave leta 1999, ki je naše področje dela umestil pod okrilje Ministrstva za okolje. Prve oblike samostojnega naravovarstvenega sindikalnega povezovanja sovpadajo s ustanovitvijo samostojnega Zavoda RS za varstvo narave leta 2002 (v nadaljevanju ZRSVN). Zaposleni smo bili takrat včlanjeni v različne sindikate, večinoma v Sindikat državnih in družbenih organov Slovenije. Že kmalu smo člani sindikata ugotovili, da nujno

potrebujemo svoj lasten sindikat oziroma, da se moramo priključiti tistemu, ki je pripravljen delovati na področju varstva narave. Leta 2005 smo se odločili za **Sindikat Glosa** in v istem letu smo podpisali pogodbo o sindikalnem delovanju na ZRSVN. Imeli smo srečno roko, vendar je tudi res, da s strani velikih sindikatov ni bilo izkazanega pretiranega navdušenja nad ukvarjanjem s povsem novim delovnim področjem za le nekaj desetih članarin. Nato je nastopil turbulenten čas prenove plačnega sistema v celotnem javnem sektorju, prevedb koeficientov v nove plačne razrede, oblikovanje in določitev delovnih mest, napredovanj, nazivov in pogajanj za kolektivno pogodbo. Leta 2007 je bila podpisana Kolektivna pogodba za področje okolja in prostora, a zgolj tarifni del. Takrat smo, pa ne po svoji krivdi, ostali med tistimi skupinami v javnem sektorju, ki so ostale prikrajšane. Namesto prevedbe v strokovna delovna mesta, ki bi jim bilo omogočeno napredovanje v nazivih, smo »obstali« med tistimi redkimi izjemami, ki jim je bila strokovnost tako rekoč odvzeta. Eden od razlogov, da nismo bili dovolj slišani med pogajanj, je tudi v tem, da sindikat Glosa še ni imel statusa reprezentativnega sindikata. To nam je uspelo leta 2009, ko smo za zaposlene na področju varstva narave v celotni Republiki Sloveniji pridobili izključno reprezentativnost sindikata GLOSA. Trud vseh članov sindikalne skupine ZRSVN je bil istega leta prepoznan in nagrajen s priznanjem Glosin klobuk, ki ga ob obletnici rojstva Franceta Prešerna podeljuje glavni odbor sindikata. V sindikat Glosa smo v naslednjih letih privabili tudi zaposlene iz parkov, iz Triglavskega narodnega parka, Škocjanskih jam, Kozjanskega, Ljubljanskega barja, Goriškega in drugih. Sindikat Glosa je postal prepoznaven sindikat zaposlenih v varstvu narave v Sloveniji. Utrdili smo tudi svojo pozicijo v sindikatu, spremenili ime sindikata v GLOSA- sindikat kulture in **narave** Slovenije, sooblikovali nov statut, dobili eno od dveh podpredsedniških mest in dve mesti v glavnem odboru Glose. Leta 2012 smo sprejeli tudi svoja Pravila Sindikata Glosa ZRSVN.

Sindikalna skupina na ZRSVN je veliko časa in truda namenila in še namenja t.i. »zavodskim« temam. Sindikat je počasi postal pomemben sogovornik z vodstvom zavoda pri vseh delovnopravnih vsebinah, čeprav po navadi ne zadostno upoštevan. Člani sindikata smo izvajali aktivnosti, ki so bile usmerjene na resorno ministrstvo, vlado, poslance, državne in občinske svetnike in ne nazadnje na vodstvo zavoda. Četudi smo stavkali in protestirali, organizirali tiskovne konference, naštevati težave delavcev v naravovarstvu tudi na ekonomsko - socialnem svetu, izpeljali peticijo, h kateri so pristopili vsi pomembni deležniki na področju varstva narave, pozivali vse pristojne k sistemskemu reševanju razmer in se lahko okitimo z marsikaterim pomembnim dosežkom – vse do danes nismo dosegli ključnih ciljev. Še vedno nimamo **kolektivne pogodbe** za svoje področje dela; soočamo se s **povsem neprilagojeno strukturo delovnih mest**, ki ne odražajo zahtevnosti del in nalog velikega deleža zaposlenih; kot ena redkih strok v Sloveniji **nimamo strokovnih nazivov in možnosti vertikalnega napredovanja**, kljub temu da zakon to dopušča oz. predpostavlja in so zaposleni visoko izobraženi in strokovno usposobljeni; srečujemo se s **prekarnimi pogodbenimi odnosi** preko različnih projektov, ki ne zagotavljajo varnosti in trajnosti zaposlitev; posledice dolgoletnega stagniranja in celo zniževanja proračunskih sredstev se že kažejo pri izvajanju rednih nalog; služba je kadrovsko podhranjena, navzlic

množenju zahtevnih nalog in zadolžitev tudi zaradi evropskih direktiv tudi neustrezno kadrovsko strukturirana. Namesto da bi bili primerno nagrajevani za kakovostno delo, so marsikateri delavke in delavci preobremenjeni in celo deležni šikaniranja.

Zaposleni v naravovarstvu in na ZRSVN se seveda zavedamo neurejenih razmer in desetletja opozarjamo, vsakega ministra in direktorja sproti, o nujnosti sprejema panožne pogodbe in drugih pomembnih, tudi notranjih aktov, ki bi uredili razmere na področju naravovarstva in na Zavodu RS za varstvo narave. Poleg že omenjene kolektivne pogodbe je tu mišljeno predvsem povečanje števila delovnih mest na ZRSVN, ki bodo strukturirana glede na zahtevnost nalog in omogočanje vertikalnega napredovanja v strokovnih nazivih.

Čeprav je zaradi organizacije dela na ZRSVN po območnih enotah tesnejše in bolj osebno delo s članstvom težje zagotavljati, smo veseli, da je to stabilno in da narašča. Z nadpolovično sindikalizirano javno službo sodimo v sam slovenski vrh. V sindikatu Glosa in sindikalni skupini na ZRSVN se zavedamo kako pomembni so tudi medčloveški odnosi. Dejstvo, da smo razpršeni po celi državi seveda ne gre v prid razvijanju in krepitvi kolektivnega duha. Vendar navkljub vsemu, vsako leto, če je le mogoče, organiziramo strokovne sindikalne ekskurzije, tematsko vezane na varovana območja narave doma in v Evropi, ki so priložnost za sproščeno druženje in odkrivanje naravnih znamenitosti in drugih zanimivosti.

Vprašanje, kako naprej, se postavlja samo po sebi, saj se razmere za zaposlene ne izboljšujejo, nasprotno, lahko bi rekli, da stanje nekako stagnira oz. se po malem tudi slabša. Soočeni smo z velikimi izzivi in spremembami, pa ne samo v naravi in okolju, ampak tudi v družbi. Potrebno je na novo ovrednotiti oblike delovanja in organiziranja, ter se prilagoditi potrebam zaposlenih. Do nedavnega sta bila »ljubezen« in odgovornost do narave zadostno »gorivo«, za uspešno delo. Ob vse večji marginalizaciji zaposlenih, večanju pritiskov, večji količini in zahtevnosti dela, pa opažamo, da to ne zadostuje več. Vse naštetu se odraža v preobremenjenosti in izgorevanju, v veliko primerih zaposleni in zaposlene za svoje delo niso ustrezno plačani.

Vsekakor bo potrebno vzpostaviti boljši dialog predvsem z mladimi, ki moči sindikalizma mogoče ne razumejo dovolj, čeprav se članstvo v naših vrstah še ohranja na zavidljivem nivoju. V sodelovanju in s stalnim dialogom z delodajalcem je nujno pripraviti ustrezne razmere za delo, ki bodo povečale motivacijo za opravljanje poklica naravovarstvenika. Potrebno je razbremeniti ter ustrezno plačati in nagraditi zaposlene. S skupnimi močmi moramo doseči razmere, da bo naš poklic spet atraktiven in da bodo zaposleni in zaposlene spet zadovoljni. Sindikat je bil, je in bo tudi v prihodnosti tisti, ki bo s sodelovanjem na vseh ravneh poskušal zagotoviti delavkam in delavcem v naravovarstvu, prijazne delovne razmere, preprečiti kratenje pravic in se boriti za dvig ugleda našega poklica.

Samo zadovoljni zaposleni in zaposlene lahko učinkovito varujejo in ohranjajo naravo.

Drage sindikalistke in sindikalisti, zaposlene in zaposleni, kolegice in kolegi, več in večkrat, kot se bomo o tem pogovarjali in se povezovali, močnejši bo naš glas in večja bo naša moč. Morali nas bodo slišati in upoštevati.

Martina Stupar

Matej Demšar